Eşitsizlik, Sosyal Adalet ve Piyasa Ekonomisi: Rawls ve Kirzner'in Görüşleri Üzerine Bir Değerlendirme

Inequality, Social Justice, and Market Economy: An Evaluation of the Views of Rawls and Kirzner

Dr. Kemal Gökçay 0000-0002-6121-3793
Assoc. Prof. Dr. Adem Levent 0000-0002-1683-6107

Abstract

The global economy is leading to deep economic inequalities and income disparities between different regions. These inequalities not only create differences between countries but also bring about opportunity inequalities among individuals and groups. This paper will compare the perspectives of two different economic viewpoints, John Rawls and Israel M. Kirzner, in the context of justice, inequality, and market economy. Rawls advocates for an egalitarian model of society, emphasizing the role of the state in combating justice and inequality. In contrast, Kirzner focuses on the market economy and entrepreneurship, questioning the nature of inequality and its impact on market dynamics. For Kirzner, inequality is not a problem unless it affects economic production. This study will examine the fundamental differences between Rawls and Kirzner, exploring two different approaches to addressing inequality.

1 Giriş

Küresel ekonomi, dünyanın farklı bölgeleri arasında büyük ekonomik eşitsizlikler ve derin farklar yaratmaktadır. Bu durum, zengin ülkelerle yoksul ülkeler arasındaki gelir, yaşam standartları ve fırsatlara erişim açısından belirgin bir uçurumun oluşmasına neden olmaktadır. Dünya ekonomisinde 1640'tan bu yana merkez, çevre ve yarı-çevre olmak üzere üç yapısal pozisyon olmuştur. Farklı başlangıç noktaları verildiğinde, çeşitli yerel grupların çıkarlarının kuzeybatı Avrupa'da birleşerek güçlü devlet mekanizmalarının gelişmesine yol açması ve çevre alanlarda keskin bir şekilde ayrışarak çok zayıf olanlara yol açmasıdır. Devlet mekanizmalarının gücünde bir fark elde ettiğimizde, güçlü devletlerin zayıf olanlara, merkez devletlerin çevre alanlara uyguladığı eşitsiz değişimin işleyişini elde ederiz. Bu nedenle kapitalizm yalnızca bir mal sahibinin bir işçiden elde ettiği artı değerin gaspını değil, aynı zamanda tüm dünya ekonomisinin artı değerinin merkez alanlar tarafından gaspını da içerir. Ve bu, tarımsal kapitalizm aşamasında olduğu kadar endüstriyel kapitalizm aşamasında da doğruydu. Kapitalizm, başından beri ulus-devletlerin değil, dünya ekonomisinin bir meselesiydi. Kapitalizmin ancak 20. yüzyılda dünya çapında hale geldiğini iddia etmek, durumu yanlış yorumlamaktır (Wallerstein, 1974, 401). Küresel ekonomide eşitsizlikler, ekonomik büyüme, kalkınma ve kaynakların dağılımı konularında büyük farklılıkların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bu eşitsizliklerin nedenleri, bireylerin, grupların ve ülkelerin ekonomik kaynaklara ve fırsatlara erişimindeki adaletsizliklere dayanır. Farklı ekonomik teoriler, bu eşitsizlikleri anlamaya ve çözmeye yönelik çeşitli bakış açıları sunar. Bu çalışmada, modern siyaset felsefesinin önemli figürlerinden John Rawls ve Avusturya iktisat okulunun 1970 sonrası önde gelen düşünürlerinden Israel M. Kirzner'in küresel eşitsizlikle ilgili görüşleri karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Rawls, adaletin temel ilkelerini eşitlikçi bir yaklaşımda tartışırken, Kirzner girişimcilik ve piyasa dinamiklerine odaklanarak eşitsizliği ekonomik ve girişimcilik fırsatları açısından değerlendirir. Hatta eşitsizliği görmezden gelir. Eşitsizliği, araştırma nesnesi yapmanın hatalı olduğunu düşünür. Çünkü eşitsizlik, üretimi etkilemiyorsa iktisadı ilgilendiren bir sorun değildir (Meda, 2012, 227). Bu bakımdan Rawls ve Kirzner'i sosyal adalet ve eşitsizlik açısından bir araya getirmek ilginç sonuçları olan bir tartışma konusudur. Kirzner, Rawls'ın tüm düşünce adımlarının karşısında durur.

2 John Rawls'ın Adalet Teorisi ve Eşitsizlik

Rawls, *Bir Adalet Teorisi* adlı eserinde, adaletin toplumsal düzenin temeli olması gerektiğini savunur. Rawls'a göre, ekonomik sistemler, insanların arzularını nasıl tatmin edecekleri ve bu süreçte kendilerinin ve toplumlarının nasıl şekilleneceği konusunda önemli bir rol oynar. Bu düşünce, ekonomistlerin -Marshall'dan Marx'a kadar- geniş bir yelpazede ele aldığı bir konudur. Ekonomik düzenlemelerin, toplumsal yapıyı ve bireylerin gelişimini nasıl etkileyebileceği, toplumların kurumları seçerken dikkate alması gereken bir sorundur. Bu bağlamda, ekonomik kurumlar, insanların iyiliğini göz önünde bulunduracak bir şekilde oluşturulmalıdır. Rawls, iktisattaki durum, varsayım ve rasyonel açıklamalardan çok ciddi şekilde etkilenir. Adaleti, rasyonel seçim teorisinin bir parçası olarak ele alır. Rasyonalite ilkesini, verili amaçlara ulaşmak için en etkili araçları kullanma yeteneği olarak yorumlar. Toplumun doğası ve sosyal adalet kavramı üzerine düşünmesi, 18. yüzyılda iktisadın ve politikanın yola çıktığı tipik durumu seçmiştir: Bireylerin tek tek, dağınık bulundukları doğal haldir. Bu durumda hedef, bireylerin

birlikte yaşamaya karar vermelerini sağlayan gerekçeleri ortaya koyabilmektir (Meda, 2012, 257). Bu bakımdan Rawls'ın başlangıç durumu *(original position)* kavramı toplum sözleşmesine karşılık gelir (Ege, 2011, 166).

Rawls'a göre adaletin en önemli meselesi, toplumun temel yapısının düzenlenmesidir. Bu bağlamda, büyük sosyal kurumların, bireylerin hakları ve sorumlulukları ile birlikte, toplum içindeki iş birliğinden doğan faydaların nasıl paylaşılacağını belirleyen bir rolü vardır. Rawls, büyük kurumları siyasal anayasa, ekonomik sistemler ve sosyal düzenlemeler olarak tanımlar. Bu çerçevede, düşünce ve vicdan özgürlüğü, rekabetçi pazarlar, özel mülkiyetin üretim aracı olarak kullanılması, birey ve ailenin hukuki olarak korunması gibi örnekler, bu kurumların somut yansımalarıdır. Tüm bu büyük yapıları bir arada düşündüğümüzde, insanların haklarını ve yükümlülüklerini belirleyen, aynı zamanda yaşamlarına dair beklentilerini şekillendiren unsurların bu kurumlar olduğunu görürüz. Temel yapının, adaletin esas konusu olması, onun derin ve kalıcı etkileriyle doğrudan ilişkilidir; çünkü bu yapı, toplumun temellerini oluşturan bir unsurdur ve varlığı başlangıçtan itibaren mevcuttur (Rawls, 2017, 35-36).

Rawls, adalet duygusunun bireyleri adil tasarımlar yapmaya teşvik ettiğini ve toplumda herkesin kendi payına düşeni yaparken, başkalarının da payına düşeni yapmasına yardımcı olma gerekliliğini vurgular. Örneğin, bir kişi bulaşıcı bir hastalığa karşı önlem aldığında, yalnızca kendisini değil, aynı zamanda toplumun diğer üyelerini de korumuş olur. Bu anlayışla, hukukun ve hükümetin rolü, gerektiğinde toplumsal düzeltmeleri sağlamak olmalıdır (Rawls, 2017, 298). Rawls'ın adalet teorisi, farklı ekonomik sistemlerin adil olabilmesi için bir çerçeve sunar ve adil bir ekonomik sistemin temel unsurlarını belirlemek amacıyla şematik bir yaklaşım önerir.

Rawls *Bir Adalet Teorisi*'nde ekonomi politikasının ahlaki meseleleriyle ilgilenir. Ekonomi politikası, kamu sektörü ve ekonomik faaliyetleri düzenleyen arka plandaki kurumlarla ilgili bir alandır; bu kurumlar vergi politikaları, mülkiyet hakları ve piyasa yapıları gibi temel unsurları içerir. Rawls'a göre, tüm vatandaşların kamu mallarından ve hizmetlerinden eşit şekilde faydalanması gerekir; bu hizmetlerin dağılımı, bireylerin isteklerine göre değil, genel adalet ilkelerine göre yapılmalıdır. Bu, kamu mallarının ve hizmetlerinin düzenlenmesinin siyasi süreçler tarafından -piyasa tarafından değil- denetlenmesi gerektiği anlamına gelir (Rawls, 2017, 299).

Rawls'ın teorisinde, ekonomik sistem sadece mevcut istek ve ihtiyaçları karşılamak için bir araç değildir; aynı zamanda gelecekteki ihtiyaçları yaratmak ve şekillendirmek için de bir yol olarak görülür. Bu nedenle, bir toplumun ahlaki ve siyasi temelleri kadar, ekonomik temelleri de önemlidir. Hakkaniyet ve adalet ilkesi, sadece siyasi sistemler için değil, aynı zamanda ekonomik sistemler için de geçerlidir (Rawls, 2017, 290).

Rawls'a göre, adalet, toplumdaki tüm bireylerin özgürlüklerine saygı gösterilerek sağlanmalıdır, ancak aynı zamanda en dezavantajlı bireylerin de yaşam standartlarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Rawls, adaletin temel ilkelerinden birini, tüm bireyler için eşit fırsatlar sağlamayı hedefleyen bir toplum yaratmak olarak görür. Ancak bu eşitlik, aynı zamanda farklar olması gerektiği noktasına gelir. Örneğin, "fark ilkesi" *(difference principle)*, sosyal ve ekonomik eşitsizliklerin yalnızca, bu eşitsizliklerin en dezavantajlı olanlar için fayda sağlaması durumunda kabul edilebileceğini öne sürer. Bu, küresel ekonomideki eşitsizliklerin, sadece gelir veya servet farklarına değil, bu farkların, toplumun en zayıf üyelerin iyileştirilmesine nasıl hizmet edebileceğine odaklanarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade eder. Ancak fark ilkesi, bazı unsurların başka yerlerde verilmiş kararların dağıtımcı maliyetini ödemesini gerektireceğinden ulusal sınırların dışında uygulanmamalıdır (Pennington, 2014, 378). Fark ilkesini ülke içinde uygulamak ile ülke dışına uygulamamak arasındaki ayrım anlamsızlaşmaktadır.

Rawls'ın teorisi, esas olarak ulusal düzeydeki adaleti tartışmakla kısıtlı olsa da, küresel adalet ve eşitsizliğe de dolaylı olarak dokunur. Küresel adaletin, uluslararası işbirliği ve eşitlikçi bir dünya düzeni gerektirdiğini öne sürer. Rawls'uın teorisi, eşitsizliğin sadece sosyal ve ekonomik faktörlere dayalı olmadığını savunan eleştirmenler tarafından eleştirilmiştir. Ayrıca, teorinin uygulama alanı ve pratikteki geçerliliği konusunda da çeşitli tartışmalar vardır. Bununla birlikte, Rawls'ın teorisinin en önemli katkısı, adaletin sadece teorik bir kavram değil, toplumun tüm üyelerinin yaşamlarını iyileştiren somut bir hedef olması gerektiğini vurgulamasıdır. Rawls, iktisattan ciddi şekilde etkilenir. Faydacılığın eleştirisini yaparken de bunu sürdürür. Rasyonel seçim teorisini adalet teorisini açıklarken kullanması da bunu göstermektedir.

3 Israel M. Kirzner ve Girişimcilik Perspektifinden Eşitsizlik

1970 sonrası Avusturya iktisat okulunun en önemli figürlerinden biri olan ve özellikle girişimcilik ve piyasa süreçlerine dair teorileriyle tanınan Kirzner, ekonomik eşitsizliği ve kaynakların dağılımını piyasa dinamikleri ve girişimciliğin rolü üzerinden açıklar. Onun teorisi, piyasa süreçlerinin eşitlikçi olmayan bir yapıya sahip olduğunu ancak bu yapının girişimcilerin serbest hareketiyle dengelendiğini öne sürer.

Kirzner, kapitalist gelir dağılımının adaletine yönelik standart eleştirilerin doğru olmadığını çünkü kapitalizmi, toplumsal pastanın yaratılma ve dağıtımından önce asla tam olarak bilinmediği bir "keşif prosedürü" olarak görmede başarısız olduklarını savunur. Kapitalist sistemin, tüm piyasa katılımcılarının sayısız girişimci keşif eyleminden oluştuğunu iddia eder. Bu eylemler, kasıtlı arama ve kasıtlı üretim eylemlerinden keskin bir şekilde ayrılmalıdır. Bu içgörülere dayanarak Kirzner, ahlaki ağırlığı olan sağduyulu bir etik kural olarak "bulan-koruyan" kuralını savunur. Temel anlamda Kirzner, bulan-koruyan kuralını kabul etmeyen toplumun teknolojik yenilik ve servet yaratma açısından kapitalizmin sunduğu fırsatlardan yararlanamayacağını düşünür. Ekonomistlerin piyasa

teorisi, genellikle girişimci keşfi ve canlı bir girişimci toplumu mümkün kılan kurumsal koşulları ve ahlaki önkoşulları görmezden gelir veya yeterince takdir etmez (Kirzner, 1989, 12).

Girişimci Rolü ve Piyasa Dinamiği: Kirzner, girişimciliği piyasa süreçlerinde fırsatları keşfetmek ve bu fırsatları kullanarak kazanç sağlamak olarak tanımlar. Girişimciler, ekonomik eşitsizliği dengeleyici bir güç olarak görür. Kirzner'e göre, piyasada her birey, fırsatları görme ve değerlendirme yeteneğine sahiptir. Bu durum, bazı bireylerin daha büyük fırsatlara erişmesine, diğerlerinin ise dezavantajlı durumda kalmasına neden olabilir. Ancak bu eşitsizlik, girişimcilerin piyasada daha verimli hale gelmelerini ve kaynakların daha etkin bir şekilde dağıtılmasını sağlamalarına olanak tanır.

Kirzner'e göre ekonomide sürekli kullanılmamış kâr imkânları bulunmaktadır. Ekonomideki dengesizliklerin sonucu olarak ortaya çıkan kâr fırsatları herkes tarafından hemen fark edilemezler. Bilgi eksikliği piyasadaki bireyler için kaçınılmaz bir durumdur. Kâr fırsatları bireylerin onları görmesine bağlıdır. Girişimcilerin işi bu kâr fırsatlarını görmek ve bunlardan faydalanmaktır. Bu şekilde ekonomide daha önce mevcut olduğu bilinmeyen bilgiler açığa çıkmakta ve piyasadaki bireylere yayılmaktadır. Her girişimci faaliyet ekonomideki bazı dengesizlikleri ortadan kaldırmakta ve dengeye yaklaşılmasına yardımcı olmaktadır. Joseph A. Schumpeter'in denge bozucu girişimci yaklaşımının aksine Kirzner, girişimciliği arz ve talebi dengeleyen araç olarak görmektedir. Piyasada bir dengesizliğin varlığı, kar fırsatlarına işaret etmektedir. Dengenin durağanlığından bağımsız olarak, girişimsel faaliyetler, tüketicilerin taleplerinin karşılanması anlamına gelmektedir (Oğuz, 2005, 259). Aynı malın iki fiyatı arasındaki farklılığı saf kâr için bir fırsat oluştur. Daha düşük fiyattan satın alan bir alıcı, onu daha yüksek fiyattan satabilir ve böylece farkı saf kâr olarak kazanabilir. Girişimci, uyanıklık *(alertness)* sıfatıyla bunu gerçekleştirir. Girişimci uyanıklılığı devreye girer girmez, kâr ile ilgili meseleler büyük ölçüde değişir. Artık, kesinliğe yakın olmasa bile, fiyat farkının oluşturduğu kâr fırsatının uyanık bir girişimci tarafından fark edilme olasılığı vardır (Kirzner, 2000, 36). Dolayısıyla piyasa süreci girişimci kararlarıyla her an oluşturulur. Piyasa fırsatlarla doludur. Sorun onun keşfedilmesidir. Girişimci saf kâr arayışına dayanan uyanıklığı ile fırsatları keşfederek fark yaratır. Eşitsizlik bu farktan ötürü oluşur.

Kirzner'e göre yaratıcı kişiler olmadan çok az üretim gerçekleşebilir ya da hiç üretim gerçekleşemez. Girişimcilerin elde ettiği saf kâr hacmi, klasik iktisatçılar tarafından kullanılan kelimenin geniş anlamıyla kapitalist "kârların" yalnızca küçük bir kısmına atıfta bulunmaktadır. Saf kârın, kapitalist adalet hakkındaki klasik tartışmalarda daha önemli bir yer tutmaması bir tesadüf olmadığını (Kirzner, 1989, 109) belirterek, bu kârın genellikle geleneksel iktisat teorilerinde daha az vurgulandığını ifade etmektedir. Kirzner, girişimcilerin rolünü ve saf kârın önemini vurgulamak suretiyle, ekonomik süreçlerdeki daha özgün ve dinamik bir bakış açısının altını çizmeye çalışmaktadır.

Piyasa Serbestliği ve Eşitsizlik: Kirzner, serbest piyasa ekonomisinin eşitsizlikleri doğurabileceğini kabul etmekle birlikte, bu eşitsizliklerin piyasa mekanizmaları yoluyla kendiliğinden düzeltilmeye çalışılacağı görüşündedir. Piyasa ekonomik fırsatlar sundukça, girişimciler bu fırsatları değerlendirerek kâr elde etmeye çalışacak ve daha önce dezavantajlı olanlar da bu fırsatlardan yararlanarak ekonomik durumlarını iyileştirebileceklerdir. Küresel ekonomi bağlamında, bu yaklaşım, ekonomik eşitsizliğin doğal bir sonuç olarak görülmesini savunur. Ancak aynı zamanda girişimcilerin bu eşitsizlikleri çözme noktasında aktif bir rol üstlendiğini belirtir.

Kirzner'in piyasa merkezli yaklaşımı, ekonomik eşitsizliğin tamamen girişimcilik yoluyla düzeltilebileceğini savunurken, bunun pratikte her zaman geçerli olmayabileceği eleştirilerine açıktır. Özellikle küresel ölçekte kaynaklara ve fırsatlara eşit erişim sağlanamadığında, piyasa mekanizmalarının bu eşitsizlikleri ortadan kaldırmakta yetersiz kalabileceği savunulmaktadır. Ayrıca, piyasa başarısızlıkları ve dışsallıkların etkisi, girişimcilerin fırsatları keşfetmesini zorlaştırabilir.

4 Rawls ve Kirzner'in Eşitsizlik Anlayışlarının Karşılaştırılması

Rawls ve Kirzner, küresel ekonomik eşitsizlikleri farklı bakış açılarıyla ele alırlar. Rawls, eşitliği ve adaleti toplumsal düzenin temeli olarak savunur. Ancak bu eşitsizliklerin, en dezavantajlı bireyler için faydalı olması gerektiğini vurgular. Kirzner ise piyasa mekanizmaları ve girişimciliğin, ekonomik eşitsizlikleri dengeleme ve fırsatları adil bir şekilde dağıtma rolünü üstlendiğini savunur. Bu nedenle eşitsizliği piyasanın işleyişinin doğal bir sonucu görür.

Eşitsizlik ve Adalet: Rawls'a göre, eşitsizlik yalnızca toplumun en dezavantajlı bireyleri için faydalı olduğunda kabul edilebilir. Kirzner ise eşitsizliğin, piyasa sürecinin doğal bir sonucu olduğunu kabul eder ve bunun piyasa dinamikleriyle düzeltileceğini öne sürer. Rawls, daha eşitlikçi bir dünya düzeni kurmayı savunurken, Kirzner, serbest piyasa ve girişimcilik yoluyla eşitsizliklerin kendi kendine düzelmesini bekler. Kirzner, Rawls'tan ziyade Robert Nozick'in teorisini dikkate alır. Kirzner'e göre Nozick'in adalete ilişkin yetkilendirme teorisi, onun minimal devlete dair dikkatle ve zekice hazırlanmış görüşünde çok önemli bir rol oynar. Yetkilendirme teorisi, dağıtıcı adalet iddialarına dayanan, devletin piyasaya müdahalesine yönelik tüm talepleri reddeder. Kirzner, Nozick'in yetkilendirme teorisini kayıtsız şartsız kabul eder ancak onu bulan-koruyan etikle yeniden formüle etmek ister. Bu etik, keşfe dayanır. Birey keşfettiği kaynak üzerinde hak sahibidir. Çünkü bunu doğal şekilde

üretmiştir. Yetkilendirme teorisi ise şudur: Bir nesne başlangıçta doğadan adil bir şekilde elde edilmişse ve nesnenin sonraki tüm aktarımları adil bir şekilde yerine getirilmişse, o zaman, o nesnenin şimdiki sahibinin onu adil olarak tuttuğunu ve arzu edilen dağıtım kalıplarıyla ilgili hiçbir estetik veya ahlaki düşüncenin bunu yapamayacağını söyler (Kirzner, 1978).

Kirzner, Rawls'ın piyasa anlayışını ise standart neoklasik görüşe dâhil ederek eleştirir. Ona göre bu anlayış, genel dengeye dayanmaktadır ve piyasa süreci yaklaşımını görmemektedir. Bu nedenle Rawls iki açıdan hatalıdır. Birincisi, kapitalist piyasa sürecinin esas aktivitesi olan özel kâr motivasyonlu girişimcileri dikkate almamasıdır. İkincisi, kaynak tahsisi ve fiyatların dağıtımcı fonksiyonu arasında çok keskin bir ayrım yapmasıdır. Bu iki hatasından ötürü Rawls, sosyalist piyasa görüşü etkisindedir. Özellikle de 1930'lardaki Oskar Lange ve Abba Lerner'in fiyatları birer parametre olarak değerlendirdikleri ve aynı üretim kararlarının hem sosyalizm hem de kapitalizmde olabileceğine ilişkin görüşünü sürdürmektedir. Ancak Kirzner'e göre bu, büyük bir yanılgıdır. Ludwig von Mises ve Friedrich August Hayek'e göre piyasalar, kâr arayışındaki girişimci faaliyetleri dışında işlemez. Bu açıdan Rawls ne piyasaların işleyişini doğru anlamıştır ne de girişimci keşif faaliyetlerini düzgün bir şekilde değerlendirmiştir (Kirzner, 1989, 65-66).

Rawls'ın eşitlikçi yaklaşımı, adaletin sağlanması için devlet müdahalesini savunur ve toplumsal refahı artırmayı hedefler. Kirzner'in yaklaşımı ise piyasa keşif sürecine dayanır ve devletin ekonomiye müdahalesini uygun görmez. Çünkü Kirzner'e göre devletin bir aktör olarak piyasaya girişi veya kâr oranlarını kısıtlaması, o piyasadaki kâr fırsatlarının ortaya çıkmasını sekteye uğratacaktır. Bireyler alternatif piyasaları ve kâr fırsatlarının kısıtlanmadığı ortamları tercih edeceklerdir. Bunun sonucu ise regüle edilen piyasalarda yeniliklerin daha yavaş ortaya çıkmasıdır (Oğuz, 2005, 260). Aynı zamanda devletin ekonomiye müdahalesini uygun görmeyen piyasa keşif süreci, kapitalizmin eşitsizliğine yönelik eleştirileri barındıran sosyal adalet veya dağıtımcı adalet yaklaşımlarının altını oyar. Bu açıdan Rawls ve Kirzner'in dağıtımcı adalete ilişkin sosyal teorilerinin uzlaşması mümkün değildir.

5 Sonuç

Rawls ve Kirzner, ekonomideki eşitsizlikleri ele alırken farklı teorik temellerden hareket etmişlerdir ve bu, her birinin önerdiği çözüm yollarını farklı kılmaktadır. Rawls, eşitlikçi bir toplumun temellerini atarken, devletin rolünü ön plana çıkararak sosyal adaletin sağlanmasını ve fırsat eşitliğini garanti altına almayı savunur. Ona göre, toplumdaki en dezavantajlı bireylerin yaşam koşullarını iyileştirmek, adil bir sistemin temel taşlarını oluşturur. Bununla birlikte, Kirzner ise piyasa ekonomisini ve girişimciliği eşitsizliğin bir sonucu olarak kabul eder ve piyasa düzeninin doğal bir şekilde dengesini bulacağını iddia eder. Kirzner'e göre, piyasanın serbest işleyişi, fırsatlar yaratır ve ekonomik eşitsizlikleri kendi dinamiklerinde dengeleyecek bir mekanizma sunar.

Her iki düşünür de kapitalizmde bazı kusurların olduğunu kabul etmekle birlikte, Rawls devletin müdahalesinin gerekli olduğunu savunurken Kirzner daha çok bireysel özgürlüklerin ve girişimcilik ruhunun önemini vurgular. Bu bağlamda, küresel eşitsizliklerin giderilmesi konusunda Rawls'ın sosyal adalet anlayışı, devletin sorumluluğunun altını çizerken Kirzner, piyasa dinamiklerinin ve serbest girişimciliğin eşitsizliği azaltmak için en etkili çözüm yolu olduğunu savunur. Bu farklı bakış açıları, sosyal adalet ve eşitsizlikler üzerine yapılacak derinlemesine tartışmalar için zengin bir temel sunmakta olup, her iki yaklaşımın da ekonomi politikaları ve toplumsal yapılar üzerindeki uzun vadeli etkileri daha fazla araştırma ve inceleme gerektirmektedir.

Kaynakça

- Candela, R. (2023). Israel M. Kirzner and the Entrepreneurial Market Process & An Appreciation, *The Independent Review*, 28 (2), 1-12.
- Ege, R. (2011). John Rawls'ın Düşünsel Serüveninin İktisat İçin Önemi, E. Eren ve M. Sarfati (Der.), *İktisatta Yeni Yaklaşımlar* içinde (163-196), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Rawls, J. (2017). *Bir Adalet Teorisi*, (Çev. Vedat Ahsen Çoşar), Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Kirzner, I. M. (1978). Entrepreneurship, Entitlement, and Economic Justice, *Eastern Economic Journal*, 4 (1), 9-25.
- Kirzner, I. M. (1989). *Discovery, Capitalism, and Distributive Justice*, Oxford: Basil Blackwell.
- Kirzner, I. M. (2000). *How Markets Work: Disequilibrium, Entrepreneurship and Discovery*, London: The Institute of Economic Affairs.
- Meda, D. (2012). *Emek: Kaybolma Yolunda Bir Değer mi?* (Çev. Işık Ergüden), İstanbul: İletişim Yayınları, 2. Baskı.
- Oğuz, F. (2005). Bilgi, Regülasyon ve Rekabet: Bir Piyasa Süreci Yaklaşımı, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6 (2), 253-267.
- Pennington, M. (2014). *Sağlam Politik Ekonomi*, (Çev. Atilla Yayla), Ankara: Liberte Yayınları.
- Wallerstein, I. (1974). The Rise and Future Demise of the World Capitalist System: Concepts for Comparative Analysis, *Comparative Studies in Society and History*, 16 (4), 387-415.